

Відпустка

Радій Радутний

ВІДПУСТКА

На душі було так само, як і надворі — сіро та холодно. Надворі було ще й вогко, але душа моя висохла багато років тому. Висохла й зачерствіла. Може б і скам'яніла, та просто не встигла.

А надворі — о, там було мокро. Три дні морозів та завірюх; снігу насипало стільки, що завмер у нерухомості весь Київ; десятки замерзлих; снігові брили, що звисають мало не з кожного даху... а потім рррраз! — і все це неподобство почало танути. Не одразу, звісно, спробуй-то розтопи сотні тон снігу, але все одно швидко.

Тротуари перетворилися на канави з сніговою мішаниною. Зовні — сніг, а станеш — вода. Зробиш крок — і нога мокра, зробиш два — й обидві хоч викручуй. Пройдеш з десятків метрів — і мокрота повзе холошами вгору, аж до... ні, туди, на щастя не доповзає, зупиняється трохи вище коліна.

Втім, особливої різниці нема, бо з неба сиплеться така сама каша, а вітер послужливо носить її горизонтально, ще й знизу піддуває, якщо є під що піддувати. Хоч гідрокостюм одягай.

Давненько не одягав я гідрокостюма, вже навіть не дуже й хочеться.

Вогко було надворі, вогко та холодно. Не дивно, що й людей було небагато. Кажуть, в таку погоду добрий хазяїн собаку за двері не вижене... щира правда. Сам бачив. Запустив добрий хазяїн пса в хату, поклав у куточку якесь дрантя, собака хвостом помахав вдячно, й акуратно вмовився. Ані бігати не почав хатою, ані їсти просити. Просто заліг собі у теплі, й дякував за це долі. А може, не долі, а собачим якимось своїм богам.

А кіт заліз на антресоль під самісіньку стелю й всю ніч так і сидів, втупившись поглядом у небажаного гостя. "Як це так? — мабуть, думалося йому. — Собака — й у хаті! Не може такого бути, ну не може, і грець!"

Давно це було. Нема вже, мабуть, і собаки того, й кота. Сподіваюсь, потрапили вони кожен у свій маленький раєць. Окремий котячий та окремих собачий. А пекла у них нема. Ну скільки може нагрішити сумирна домашня тваринка? Хіба що сардельку вкрати.

А я поки що є. І є у мене квартира, вікно, потоки води на ньому й пляшка коньяку на столі.

А гостей у мене нема й не планується, незважаючи на Різдво.

І телевізора не маю, бо не люблю.

І дзвінок треба було б відключити, бо почнуть ломитися чи то посипальники, чи щедрувальники, чи як їх там правильно.

Кажуть, думка буває матеріальною. Мабуть, так воно й є, бо не встиг я цю думку домислити, як дзвінок мій задеренчав.

Саме задеренчав — старенький був дзвоник, радянський ще, й працював на своєму місці років півсотні, і ще, мабуть, стільки ж може — якщо не прийде новий хазяїн, не поставить домофон й не викине дзвоника.

А як не викине — то, може, ще трохи подеренчимо.

Поки я думав, чи йти проганяти гостей, чи зачекати, доки самим набридне, дзвінок задеренчав ще раз.

Наполегливі, бач. Доведеться йти.

Поки йшов, дзвоник подеренчав ще двічі. І знаєте, що я скажу? Опісля першого натиску кнопки гість міг розраховувати на ввічливість, після другого — на те, що його не пошлють, після третього — пошлють, але недалеко, а опісля четвертого — добре буде, якщо не зайдуть в пику.

Це я вмю.

Вмю я багато чого, хорошого й поганого, але якось так склалося, що застосовувати доводилось головним чином всякі деструктивні вміння.

Квартирка була старенька, і двері старенькі, й відчинялися досередини. Кажуть, ніби раніше так будували за таємним наказом НКВС — щоб тим зручніше було вибивати двері під час арешту. Брежуть, мабуть. У моєму випадку — точно неправда, бо не знаю за самі двері, а будинок поставили ще тоді, коли про якийсь там НКВС й думки не мали.

Зараз будують не так. Зараз двері відчиняються виключно назовні. Будівельники посилаються на пожежні інструкції; ті, хто вставляє сталеві двері — кажуть, що так треба, аби двері не вибили... але є ще один чинник — психологічний. Відчиняючи двері до себе, ти наче запрошуєш людину, а відчиняючи назовні — відштовхуєш.

Хтозна, що тут первинне, а що вторинне, але зараз всі більше відштовхують один одного.

І я теж вже давно нікого нікуди не хочу запрошувати.

Треба буде також залізні двері поставити, щоб відчинялись назовні.

А зараз — відкрити двері й зробити крок назустріч тим зайдам.

Я відчинив і зробив крок назустріч.

— Привіт, — сказала зайда. — Можна до тебе?

Скажіть, чи на вас коли-небудь падала шафа?

Навряд чи.

Й відро холодної води несподівано теж мало хто і коли отримував. І... ні, з більшими несподіванками навряд чи можна порівнювати, бо все-таки це не шафа.

Далеко не шафа.

Невелика була жіночка, й досить струнка, а зараз стала ще тонша. На диво схудла, і знаєте, що я скажу? Не досягнеш цього ніякими фітнесами-аеробіками, а лише всякими препаратами-паліями жиру.

Ох, дівчата-дівчата, що ж ви з собою робите? Повірте, не подобаються нам сухорляві вішалки для одягу. Пам'ятаю, давно-давно, ще замолоду бачив, як рвонула уся казарма до телевізора, коли там несподівано показали Сабріну. Не слухати

кинулися — а дивитись. Тут якраз нагодився й пан полковник, й "струнко!" гукнули... який там чорт струнко!.. Засміявся полковник й лише рукою махнув: ех, мовляв, жеребці!..

Не кажу, що всім дівкам треба бути схожою на ту Сабріну, а все-таки бажано щось мати за пазухою, і я не про каменяку кажу.

Моя гостя колись мала, а тепер... наче щось є, але так просто і не побачиш.

Ех, дівчата, дівчата...

В одній моїй знайомій країні — все навпаки. Там вважається, що заміжня жінка повинна бути гладкою. Мовляв — бачте, годує мене чоловік, забезпечує. Все, як у людей. Воно з першого погляду наче й дурниця, але повії та незаміжні там і справді худі.

Останній раз, коли я визнавав щось про мою нинішню гостю, вона була щасливо одружена.

Ех, дівчата, дівчата.

Мабуть, ми б стояли у дверях з півгодини, але грюкнули двері під'їзду, й одразу кілька дзвінких хлопчачих голосів почали вияснити, хто у яку квартиру дзвонити буде.

Я ступив крок назад і сказав:

— Заходь.

Коли жінка зняла пальто, стало ясно, що грудей так просто не знайдеш, навіть якщо зняти не лише верхній одяг.

Якщо не знаєш, що з гостем робити — напої його кавою. Або чаєм. Вином — не всякий погодиться, та хтозна, що за розмова буде, чи варто мозок туманити, й чим скінчиться — теж хтозна.

Чай або кава.

Хоча, пригадую, одного разу дівчина напоїла мене молоком.

Давно то було.

Гостя критично глянула на банку розчинної кави й вибрала чай. Посміхнулась, побачивши коробку з пакетиками, й сказала, що передумала. Я, завваживши такі справи, почухав потилицю, заліз по шию у антресоль й відкопав пакет кави меленої.

Відносно свіжої. Років зо три пройшло... хоча ні, мабуть, що і всі п'ять.

За турку правила алюмінієва каструлька із довгою ручкою. Колись я навіть кип'ятив у ній молоко — коли продавали ще в магазинах розливне молоко.

У глибинах шафи знайшлося дві майже однакові чашки.

Печива не було, пропонувати до кави бутерброд з ковбасою я посоромився, хотів був нарізати сиру, але завважив, що він трохи той... ну, ще не пікантний, але вже з цвіллю.

— Коньяк?

— Давай...

— В каву, чи так?

— І так, і так. А лимона в тебе нема?

"Звідкіля б йому взятися, тому лимону..." — промайнула роздратована думка, і тут

же проскочила ще роздратованіша — бо я згадав, що мало не кожен вечір проходжу повз лоток з фруктами. Під новий рік там спостерігалася мандаринова навала, і мандарини я брав — бо з давніх-давен в'їлася в голову стійка асоціація — "новий рік — мандарини". Такий собі привіт із дитинства.

Давно воно було, те дитинство...

Цукор, на щастя був. Ще не завадили б шоколадні цукерки або просто шоколадка... та що я її спокушати зібрався, чи що?

Ні, все-таки той, хто придумав коньяк — геніальна людина. Усі наслідувачі — й той, хто вигадав капати ним у каву, й заїдати лимоном, й додавати у торт, й знезаражувати рани — стоять на плечах того велетня. Ось кому треба було б пам'ятника поставити. Але ж не зберегли ім'я невдячні нащадки.

Та й давно це було.

— Як твої справи? — першою спитала вона.

— Отак.

Замість відповіді я мотнув головою — зліва праворуч. Від стопки книжок в одному кутку до купи неprasованого одягу на стільці. На другому стільці теж лежав якийсь мотлох, а на дивані зазвичай лежав я.

Хороший був диванчик, а після того, як піді мною вилежалася улоговина моїх розмірів та мого, знову ж таки, рельєфу — диванчик можна було вважати ортопедичним.

— А твої?

Жінка помовчала, зітхнула, виразно подивилася на пляшку з коньяком. Я негайно налив, а вона так само негайно те випила. Довелось й мені, хоча, між нами кажучи, це не діло. Коньяк треба пити не поспішаючи. Один мій знайомий примудрявся цідити келишок з півгодини, і це при тому, що кагарчик був трохи більшим за два наперстки, якщо їх один на один поставити.

Вона подивилась на пляшку ще раз, але я вдавав, ніби цього не помітив.

— Справи в мене не дуже, — сказала вона, і я трохи напружився.

Колись... знову ж таки — давно-давно, бачив карикатурку в якомусь журналі. Чоловік в халаті та капцях, відчиняє двері, а на сходовому майданчику — хаос і розгардіяш, двоє хлопців один одному пики б'ють; дівчинка з кісками на голові роззявила рота, як бегемот пащу — мабуть, реве; ще одна дитина невизначеної статі, але теж із таким самим ротиком лежить на руках у матері; матуся гладка, як свиня-рекордсменка, й підписано:

— Привіт. Пам'ятаєш, колись ти казав, що раптом я передумаю, ти завжди будеш радий мене прийняти. Так от — я передумала...

Про хороших письменників кажуть — він знає, про що пише, а от цікаво, чи можна так сказати й про карикатуриста?

Мабуть, дядько знав, про що малював.

Мабуть, у мене на морді було написано, про що я подумав, бо гостя посміхнулася — чи то поблажливо, а чи, може, трохи презирливо.

Й сказала:

— Пам'ятаєш, родимку у мене біля потилиці? Ту саму, що ти любив цілувати.

Мабуть, у мене на пиці з'явилася відповідь — пам'ятаю.

— Так от. То була меланома. Рак. Маленький такий рачок, але розташувався він досить вдало. Різати не можна, бо мети вже доповзли у мозок. Болю немає, але надії також. І залишилось мені тижнів зо два, не більше. А потім — сам розумієш.

Замовкла. Я теж сидів, наче мішком прибитий. А що тут можна сказати? Що треба в лікарню? Чи до церкви й молитися? Чи до народних цілителів?

Один чорт. Тут лише на те може бути надія, що діагноз помилковий. Але від помилкових діагнозів так не худнуть.

Мабуть, все це також було у мене на морді написано, бо жіночка засміялась.

— Не треба про лікарню.

— А...

— І про церкву не треба.

— А...

— І досить про це. Я хотіла запропонувати інше. Але спочатку налий.

Ну що тут скажеш? Я налив. І цього разу не здивувався, коли вона перехилила кагарчика, як наче там не коньяк був, а самогонка.

Більш того — я й сам так хильнув. І не відчув смаку, лише гарячий клубок прокотився горлом, але до шлунку не долетів, розчинився десь у районі грудей.

Жінка помовчала, знову глянула на пляшку, але відвернулась. Й, нарешті, сказала:

— От я й подумала... може, ти захочеш провести ці пару тижнів разом?

Сказати, що мене ошелешило — значить не сказати нічого. Це вже не мішком по голові, і не дубцем навіть. Це як наче стати під кручею, на кручу загнати самоскид із гранітними брилами, й скомандувати — "давай!".

Не можна так. Все-таки _треба якось людину підготувати.

А знаєте, що найпаскудніше в людських стосунках? Може, й знаєте, може й ні. Це, пробачте, залежить од віку. Якщо вам досі нема сорока — то, ще раз пробачте, але не знаєте. Якщо від сорока до шестидесяти — то є шанс, що вже починаєте розуміти. І лише якщо вам за сімдесят, а ще краще — за дев'яносто... тоді, мабуть, знаєте. Але знаєте також, що пояснити це молодим неможливо. Вони не слухають. Або слухають, та не чують.

Дехто — в основному дівчата — гадають, нібито головне — це кохання... дурниця це. Біологічний цикл кохання — сім років; потім невпинна еволюційна програма командує жінці — цей набір генів використано, шукай інший! І в жінки наче полуда спадає з очей. Боже, думає вона, як я могла бути з цим нікчемою? Та він же нікчема... а я така гарна!.. Та він і мізинця мого не вартий... а я така розумниця!.. Та він... а я!..

Якщо в цей період потрапить жінці на очі свіжий чоловік, бажано не з її повсякдення, то не він її до ліжка потягне, а вона його.

Чоловіки думають, що на першому місці вірність... і це так само дурня. Одна моя знайома, з вельми слабким передком, водночас уміла зробити так, що мені з нею добре

було. Неймовірно добре, надзвичайно, чудово... і я не лише про ліжко. Шкода, що я не зміг того оцінити. Дурня та ваша вірність, їй-богу.

Що там ще в списку? Гроші? Гроші це взагалі тьху. Правильно мотивований чоловік заробить і на відпустку в Єгипті, й на квартиру, й на дачу в лісі. Лиш не треба його пиляти, а треба у нього вірити.

Найпаскудніше — це, я вам скажу, нерозуміння. Це коли кажеш жінці одне, а вона чіпляється за невіддале речення й розуміє все зовсім інакше, геть не так, як ти мав на увазі. Або навпаки, вона каже, каже, каже... і раптом виявляється, що ти мав з цього потоку вилушити щось страшенно важливе... але що? А біс його зна. Прогавив. І вже очі її дивляться не в твої очі, а трохи осторонь. А це, я вам скажу, перша ознака.

І обидва потім роблять аналіз помилок, й трапляється, що бачать їх — свої та чужі. А далі... Якщо під час сварки не били морди і посуд, якщо не розлучалися через суд, якщо не душили один одного й не підсипали отрути — тоді, може, хтось зателефонує й скаже — мовляв, отам і там я помилився, ти вже пробач. І почує зустрічне — а я помилялася там і отам, пробач же і ти мені.

Але разом їм все одно не бувати.

Хіба що... хіба що трапиться ось таке лихо.

Мабуть, я задовго мовчав, бо жінка заговорила знову:

— Не турбуйся, — поспіхом сказала вона. — Клопоту зі мною не буде. Болю нема, процедури непотрібні. Можливо, буду втрачати свідомість — але то ненадовго. Блювати...

Вона посміхнулась, і вийшло досить цинічно.

— Поки що встигаю добігти.

Я все ще мовчав, й інтонація її стала ще жалібнішою.

— Можна навіть не пару тижнів. Справді, навіщо тобі бачити вже остаточну агонію. Можна днів десять... або хоча б...

Вона благально подивилась на мене й зовсім упалим голосом додала:

— Я навмисне для цього відпустку взяла...

Ну що я казав? Вся справа, всі труднощі виключно у нерозумінні.

Я мовчав, але не тому, що вагався, а тому, що заціпило. Вагатися тут було нічого.

Два тижні з коханою. Медовий місяць на старості років. Ще не тієї старості, коли жінка вже ні до чого, а старості розуму й почуттів. На самому початку того періоду, коли починаєш збирати розкидане в молодості каміння, ламаєш перший кавалок хлібу, для якого замолоду сіяв жито, відкорковуєш пляшку з урожаєм того самого року, коли радісний батько наліпив на неї бирку з роком твого народження.

За два тижні не встигнуть знову сплисти ті протиріччя, що розвели закохану пару багато років тому, а як і спливе дрібниця якась — то кілька днів її можна й перетерпіти. За пару тижнів знов спалахне той вогонь, що розжарив колись стосунки, розжарив до болю і до нестерпності, до шаленого бажання розірвати їх... він спалахне — але цього разу так розжарити їх не зможе. І дрова не ті, й часу замало.

Максимум, що зможе такий вогонь — це підігріти турку із кавою. Свіжою,

запашною, густою кавою. З гвоздикою й кардамоном, і з шоколадом — чорним-чорнющим, майже без цукру. Гірким. Гірким, як зустріч з коханою наприкінці осені, і я не про пору року кажу, а про пору життя.

Мову-то мені відібрало, але руки слухалися, і я відповів руками. Жінка вдячно притислась до мене, припала головою до грудей, і, мабуть, слухала, як калатало, рвалось на волю нещасне моє й нездорове вже серце.

— Ти будеш сміятися, — мій голос теж раптом став уривчастим і хрипким. — Але я теж якраз узяв маленьку відпустку...

Ми кохалися. Це був не той вир тілесної радості, як багато років тому, це було зовсім інше. Ніхто нікуди не поспішав, й не засмучувався, якщо вийшло _не з першого разу. Не було вже заборонених способів і яких завгодно табу. Обидва багато чому навчилися й тепер не було причин ховатися з тим знанням.

— Може пам'ятаєш, — казала вона. — Коли ми вже розійшлись, я була з тим-то, й він навчив мене робити ось так...

І я дякував "тому-то", хоча тоді, коли вона цьому "ось так" вчилася, ладен був його вбити.

— А я знаю, ти був із такою-то, то покажи, чому ти в неї навчився?

Був. Й той бурхливий роман справді багато хто обговорював, й шипіли жінки, якщо їм раптом здавалося, що вони не виправдали моїх сподівань, й жалили злісно: "ну, звичайно, я ж не така-то... у мене досвіду менше...".

Ну менше, то й що? Тепер я можу признатися, що незважаючи на всю хайтечність "такої-то" у ліжку, найкращі враження пов'язані таки не з нею.

Ось так.

— А ще, знаєш, одного разу мене згвалтували, — розповідала гостя. — Й мені це страшенно сподобалося. Розумієш... там був страх, страх і біль, він був страшенно грубим, щипав, рвав моє тіло, й, звісно, про мої відчуття зовсім не піклувався, і коли він почав кінчати, я раптом теж... та ще й як!

— Отак? — рикнув я, бо й сам якраз починав. — Ну, відповідай ще, отак?!

Відповісти вона не змогла, бо якраз почало відповідати тіло.

А потім вона спитала, чи доводилось гвалтувати мені, і я відповів, та так відповів, що у дивана зламалася ніжка.

А розказати, що вона робила зі мною? О, ні. Навряд чи буде цікаво, й навряд чи сподобається. Це може сподобатися лише тоді, коли все перепробовано, й знаєш, що завтра цього не буде. Й післязавтра не буде. Й опісляпіслязавтра, й за тиждень, й за місяць, і взагалі вже ніколи.

А ще ми ходили в кіно, де я останній раз був роки зо три тому. Й в зал органної музики, де не був років сім, й чорта з два б коли ще зібрався. І в театр (відповідно, років з десять, і теж чорта з два). Й до опери, де взагалі ніколи не був.

І пили вермут, й мішали його зі швепсом, й заїдали коньяк смердючим блакитним сиром.

Й кохалися. Не займалися сексом, а саме кохалися.

Усі чотирнадцять днів.

А сварилися лише через те, хто кому сьогодні вранці подає каву в ліжку — я наполягав, щоб вона спала, а вона казала, що їй приємно буде розбудити мене запахом кардамону.

Перемагали у тих сварках по черзі.

А потім вона заганяла мене майже насмерть, й вранці тихо-тихенько, щоб я не прокинувся, зникла.

Того ранку я знову полінувався й залив брунатний розчинний порошок кип'ятком з чайника.

Один чорт руки тремтіли, як у алкаша на останній стадії, й таку хитру операцію, як вчасно зняти каструльку з газу я би не подужав. Й окріп би розлив.

Знаєте, як воно, коли все падає з рук? Я тепер знаю.

На щастя, у шафці збереглися деякі запаси коньяку й ближче до вечора я вже не міг розібрати й цифр на годиннику, а не те, що думати про якісь складні речі.

На жаль, ніч, хай навіть довга й зимова, все одно закінчилася світанком.

Але сьогодні вже було легше.

В голові оселились джмелі й влаштували там дискотеку. Гопки стрибали так, що жодна думка не могла втриматися більше кількох секунд. Руки знову трусилися, але сьогодні то вже було чесне похмільне тремтіння, ніякого порівняння з вчорашнім. Будь-який рух віддавався хвилею болю та памороки... коротше кажучи, легше стало.

І я повторив.

І наступного дня також.

І наступного теж.

Коньяк скінчився аж через тиждень, і я твердо знав, що в моєї коханої теж усе вже скінчилось. Погана наука медицина, дуже неточна. Ні, щоб сказати: "Сьогодні о сьомій десять!", ні, щоб допомогти, якщо раптом цього все ж не станеться. На біса кому здався цей тиждень?

З люстра на мене глянула чиясь опухла, похмура й заросла пика. Обпекла поглядом червоних очиць, дихнула таким перегаром, що хоч сірника піднось.

Я простяг руку по бритву, й виявив, що у підставці все ще стоять дві зубні щітки.

Викинути зайву в сміття здалося неймовірним блюзнірством, і я... ви коли-небудь пробували спалити на газовій плитці довгу пластмасову паличку? А з щетиною?

Натомість опісля в кімнаті вже не відчувалося запаху перегару.

Речі у шафі теж були складені акуратно. Дбайливою жіночою ручкою. Рушничок з рушничком, а білизна з білизою.

От хіба що на столі був гармидер, й під столом влаштували груповий секс пляшки з коньяку.

Головою я розумів, що пройде тиждень — і зникне порядок із шафи, підлога знову вкриється шаром пилюки, а запах спаленої пластмаси розвіється ще до вечора. Але в серці оселилося відчуття неймовірної втрати — величезної й непоправної.

Це ж треба. А місяць тому я був певен, що все вже давно поховано і забуто.

Поховано.

Даремно я подумав це слово.

Ой, даремно.

Ну яке мені діло, коли й де її поховали? На біса воно мені, та й їй теж? Припертися на могилку? А там чоловік. Або син. От мені буде приємно зустрітися, та й їм, певно, теж. І що нам тоді — сказати один одному "Здрасьте!"?

Квіти покласти? Боюсь, що пролежать вони там якраз до візиту будь-кого з родичів. Того ж чоловіка, наприклад. Ото зрадіє. В принципі, те саме, що й особисто зустрітися, а мо', навіть й болючіше.

Ні, дурна це ідея, їй-богу дурна!

Не буду цього робити. Їй-богу, не буду.

Я увіткнув мобілу в розетку, терпляче вичекав, поки не перестануть дзеленькати смски з повідомленнями, трохи здивувався, що їх забагато набралось за ці пару тижнів. Здивувався, і навіть стривожився... але все виявилось гаразд.

Спам. Просто спам.

Заліз в інтернет й за півгодини вже знав, де вона працювала. А що ви хочете, двадцять перше століття надворі. Гадаю, років через десять-п'ятнадцять я так само за півгодини зможу сказати й хто, де, коли, з ким... а ще років через п'ять — то й скільки разів, а може навіть і як саме.

Це була найлегша частина роботи.

Далі почалася соціальна інженерія, але і на цьому я трохи розуміюся. От, скажімо, я місяць тому дзвонив вам в контору, й мав справу з... пробачте, забув, як звали, а прізвище чи то сяке, чи таке...

— Ой, ви знаєте! — сказали мені з роботи. З її роботи, з нудної роботи, де з півдесятка дамочок різного віку перекладають з місця на місце папери, ганяють цифри в якихось відомостях, плетуть шкарпетки, інтриги та язиком... я б на третій день втік, але jedem das seine.

— Ой, ви знаєте! — сказали мені. — Ой, ви не знаєте! Вона ж недавно померла!

Звісно, я зробив вигляд ніби абсолютно не в курсі.

— Так-так, дуже несподівано, хто б міг подумати, ми тут усі в шоці, такі схвильовані, такі стурбовані, я он теж перевіритися надумала, й Галина Сидорівна теж, а чоловік мені так і сказав...

Знаєте, що виявилось найважчим? Вставити у потік коротке й начебто абсолютно невинне питання. Вставити так, щоб здалося, ніби цікавлюсь я не так малознайомою мені жінкою, а вельми актуальним для кожного мешканця великого міста питанням. На цей випадок є універсальна комунікативна відмичка, рекомендую. Коротенька, всього із двох слів. Ось ці слова "бо" і "зараз". Дарую, бо мені навряд чи коли ще згодиться.

— А де ховали? Бо зараз...

— Так, зараз і дорого, й місць немає, а за підхорон такі хабарі беруть, то я й сім'ю розумію, хоча могли б, звісно, й більш уважно поставитися, а так на окраїні, туди ж не

поїздиш... Де окраїна? Ой, далеко... Аж...

Щоб балакуча дамочка не насторожилася й, не дай боже, не стукнула чоловікові, довелося зробити в розмові ще два повороти, й лише потім сказати, що я, мабуть, помилився номером, й "чи то сяка, чи така" мені зовсім інша потрібна була.

Торохтуха збрехала. Не така вже й далека була окраїна, й не так вже важко туди добиратись.

Ненавиджу свіжі кладовища. Втім, не те, що ненавиджу, а, скоріш, не люблю. Рівні шеренги свіжих могил, й дати — одна за одною, як на календарі. Слухняно й дисципліновано, як у армії. Рядовий такий-то, я!, лягай!, єсть! Такий-то!, я!, лягай!, єсть!

Наче стоїш у строю й чекаєш, коли черга дійде до тебе.

Інша річ старенькі, напівзакинуті цвинтарі п'ятдесятих-сімдесятих років. Там не солдати лежать. Там скромний хрестик з напівстертим "1953" межує з розкішним погруддям "1994", на якому вибито мордатого дядька у норковій шапці й з мобілою. Зараз багато хто ще пам'ятає, що означала мобіла у тисяча дев'ятсот дев'яносто четвертому, а років через півсотні дивуватися будуть. Як зараз ми дивуємось пам'ятникам у вигляді дерева з обрубаними гілками. Особисто я чув з десятків версій про цю моду шістдесятих, й найбільше мені подобається варіант про останнього з роду.

Якщо звісно, термін "подобатися" взагалі тут придатний.

Єдине, чим хороші нові великі кладовища — це наявністю сторожа й книги, де все записано.

Хто, коли, і найголовніше для мене — де.

Там, нагорі, чи то знущались навмисне, а чи просто начхати усім їм на нас, але якраз до мого візиту почалась хуртовина.

Снігу й так було мало не до колін, а тут він ще й зрадив можливості політати. Й не просто так, а у пику.

Велике було кладовище, й брьохати у снігу було важко.

1999.

Цікавий був рік, ага. Дехто з нас зробив непоганий стрибок нагору, а весь світ готувався до "проблеми 2000".

2000.

Програмісти потерли руки й сказали, що нічого не сталося саме завдяки їм.

2001.

Один мій знайомий, спостерігаючи, як падають два хмарочоси, стрибав гопки й радісно горлав "Почалось, почалось!".

2002.

Виявилось, що таки почалося, але не там.

2003.

Виявилось, що вже майже скінчилось.

2004.

У мене завівся кіт.

2005.

Почалася масова роздача грошей.

2006.

Виявилось, що щастя таки не в грошах.

Дві тисячі сьомий, восьмий, дев'ятий, десятий...

ДЕСЯТИЙ?

В десятому її не було.

Я повернувся по власним слідам (втім, сліди були вже умовні, хуртовина негайно перетворювала їх у невеликі виямки; півгодини — і вже не скажеш, що тут хтось пройшов).

Алея сімдесят восьма. Номер сто тридцять шість.

Пам'ятник.

Фото.

Прізвище.

Ім'я.

Дата.

Дата!

ДАТА!!!.

Дата була минулого року. Дві тисячі дев'ятого, не найкращого, але й не найгіршого мого року.

Виходило так, що померла вона місяць тому.

Цебто, за тиждень до того, як тричі натиснула кнопку мого старенького дзвоника.

Я сів просто на сніг й розстебнув комірць. Хуртовина радісно сипонуло мені холодом просто в душу.

Відпустка. Відпустка. Відпустка.

Он про яку відпустку вона говорила.

Два тижні.

Он чому вона так впевнено повідомила, скільки залишилося. Медицина не працює з такою шаленою точністю.

Біль й спецефекти.

Ось чому не було ані болю, ані інших негарних моментів. Бо всі ці неромантичні ефекти скінчилися.

За тиждень до її візиту до мене.

Незважаючи на хуртовину, мені зробилося жарко й не вистачило повітря. Я скинув шапку й геть розчахнув куртку.

Але сніг танув сантиметрів за десять від тіла.

Що ж. Тепер я знаю, куди вона повернулась. Дякую їй, і дякую тим, хто дозволив їй ту відпустку. Шкода, що повертатися довелось у таку пору, й у таку глушину. Шкода, що вона, мабуть, прив'язана до місця, де лежить тіло.

Мені в цьому плані легше. Розірване, спалене, розвіяне вибухом моє тіло... воно тепер скрізь. І щоб повернутись з відпустки, мені не потрібно відвідувати якесь певне

місце. Єдине, до чого я прив'язаний жорстко та неминуче — це до терміну.

Й скінчиться він через десять хвилин.

Різким порухом я стягнув з себе светра й встав, підставляючи хуртовині голий торс; насолоджуючись різкими, як удари бичем, цівками колючого снігу та холодом.

Там, куди я маю повернутися, дуже спекотно.

26.12.2009-06.01.2009